

ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ

Проф. І. Г. Лісова, доц. Н. М. Михайленко, канд. мед. наук Ю. Ю. Ярославська
Харківська медична академія післядипломної освіти

Наведено інформацію про методику постійного післядипломного навчання лікарів стоматологічного профілю відповідно до вимог, критеріїв та стандартів Болонського процесу, а також мотивоване їх залучення до навчання на кафедрі хірургічної стоматології, щелепно-лицевої хірургії та стоматології ХМАПО. Викладено актуальність проведення поглиблених циклів тематичного вдосконалення за окремими напрямками стоматології.

Ключові слова: післядипломне навчання лікарів-стоматологів, тематичне удосконалення.

ПРОБЛЕМЫ МОТИВАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ВРАЧЕЙ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ НА ПОСЛЕДИПЛОМНОМ ЭТАПЕ

Проф. И. Г. Лесовая, доц. Н. М. Михайленко,
канд. мед. наук Ю. Ю. Ярославская

Приведена информация о методике постоянного последипломного обучения врачей стоматологического профиля согласно требованиям, критериям и стандартам Болонского процесса, а также мотивированное их привлечение к обучению на кафедре хирургической стоматологии, челюстно-лицевой хирургии и стоматологии ХМАПО. Изложена актуальность проведения углубленных циклов тематического усовершенствования по отдельным разделам стоматологии.

Ключевые слова: последипломное обучение врачей-стоматологов, тематическое усовершенствование.

THE PROBLEMS OF DOCTORS MOTIVATION IN POSTGRADUATE EDUCATION IN DENTISTRY

I. G. Lisova, N. M. Mihaylenko,
Yu. Yu. Yaroslavska

The article provides an information about the method of continuous postgraduate education of dental specialists according to the requirements, criteria and standards of the Bologna process and motivated by their involvement in the completion of the department of oral surgery, maxillofacial surgery and dentistry of KhMAPE. We give actuality of deep cycles of thematic improvement in certain areas of dentistry.

Key words: dentist postgraduate education, thematic improvement.

За останні 5 років в Україні чітко визначився орієнтир на входження в Європейський освітній простір та направлення освітньої діяльності відповідно до вимог, критеріїв та стандартів Болонського процесу.

Одним із важливих критеріїв європейської освіти є постійне навчання фахівців упродовж усього життя та мотивоване їх залучення до самоосвіти. Завданням післядипломного навчання є безперервне накопичення знань і вмінь на різноманітних курсах тематичного вдосконалення фахівців, конференціях, симпозиумах тощо, поміж термінами атестації на кваліфікаційну категорію, що запроваджена 1 раз на 5 років. Перед атестацією введені цикли передатестаційного навчання терміном 1 міс. (40 балів), що за своїм призначенням є контролюючими для визначення рівня знань і вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог. Вочевидь, за місячний термін неможливо

сумістити великий обсяг програми з виконанням мети навчання — контроль засвоєння старого та новітнього матеріалу і визначення рівня знань за кваліфікацією. Навіть використання сучасних педагогічних прийомів не поліпшує засвоєння великої кількості інформації. Накопичення нових знань та оволодіння новими методиками має відбуватися на курсах тематичної підготовки фахівців, ураховуючи бали, отримані лікарем за проходження таких циклів між атестаційними циклами. Питання допомагає розв'язати мотивоване залучення спеціалістів до навчання на проміжних циклах тематичного вдосконалення.

Для кращого засвоєння нової інформації та оволодіння методами діагностики й лікування хворих програми за фахом «Стоматологія» та «Хірургічна стоматологія» розподілено на допоміжні цикли тематичного вдосконалення. Нами розроблено документацію та проводяться такі

цикли: «Невідкладні стани в стоматології» (1 міс. — 30 балів), «Діагностика та лікування пухлин щелепно-лицевої ділянки» (1 міс. — 30 балів), «Запальні процеси та травма щелепно-лицевої ділянки» (1 міс. — 30 балів), «Непухлинні захворювання слинних залоз» (0,5 міс. — 15 балів), «Дентальна імплантація» (0,5 міс. — 15 балів). Перші два цикли є важливими для стоматологів усіх фахів. Післядипломна підготовка лікарів із питань невідкладної допомоги хворим та онкології, урахувавши наказ МОЗ України № 230 від 24.04.2008 «Про внесення змін до наказу МОЗ України від 07.12.98 № 346», може відбуватися лише на кафедрах стоматологічного профілю [1, 2]. Вибір тем циклів удосконалення диктувався вимогами часу та соціальною необхідністю, у зв'язку з постарінням населення, порушенням екологічного стану довкілля, появою на фармакологічному ринку великої кількості нових сильнодіючих препаратів. У повсякденній практиці лікаря-стоматолога часто виникають ускладнення соматичного характеру, аж до термінальних станів. Лікарі-стоматологи мають надавати спеціальну допомогу пацієнтам із захворюваннями крові, радіаційними ушкодженнями, ендокринними порушеннями, у разі гострих інфекційних захворювань та на тлі онкологічних процесів. Питання невідкладної допомоги, в тому числі й стоматологічної, потребують постійного оновлення знань у післядипломному періоді. План-програма циклу «Невідкладні стани в стоматології» складається з розділів, що висвітлюють питання надання невідкладної допомоги пацієнтам із різними стоматологічними захворюваннями та невідкладними станами, що виникають як ускладнення до або під час лікування основного захворювання. Ще одним розділом програми є особливості допомоги стоматологічним хворим із різноманітною супутньою патологією: гострі серцево-судинні захворювання, захворювання нервової та ендокринної систем, захворювання крові та радіаційні ураження, інфекційні захворювання, онкологічні процеси. Розроблені алгоритми щодо діагностики та лікування основних видів невідкладних станів (шок, колапс, гострий інфаркт міокарда, напад стенокардії, гіпертонічний криз та ін.). Виклад у доступній формі питань діагностики критичних станів та першої лікарської допомоги під час їх виникнення у стоматологічного хворого допомагає лікареві вчасно зорієнтуватися та запобігти тяжким наслідкам, що можуть призвести до юридичної, у тому числі кримінальної відповідальності за статтями КК України «Про ненадання лікарської допомоги... (відмова, легковажність, відсутність належного рівня кваліфікації та ін.) в умовах лікувального закладу».

Ще одним актуальним питанням у післядипломній освіті стоматологів є виховання онкологічної настороженості. Як свідчать дані статистичного аналізу, в Україні кількість захворювань на пухлини та пухлиноподібні стани й далі зростає. Однією із зон ризику виникнення пухлин є порожнина рота та щелепно-лицева ділянка. З усіх лікарів населення відвідує найчастіше стоматологів, і тому вони перші спеціалісти, які мають уміти діагностувати онкологічні захворювання та передпухлинні стани і якнайраніше направляти хворих на лікування в спеціалізовані медичні заклади. Цими ж спеціалістами проводиться диспансеризація та подальша реабілітація стоматологічних онкохворих. До плану та програми циклу «Діагностика та лікування пухлин щелепно-лицевої ділянки» входять розділи стосовно діагностики, сучасних методів обстеження та лікування доброякісних пухлин, передракових захворювань та злоякісних новоутворень. Розглядаються питання статистичного обліку та диспансеризації таких хворих, важливість профілактичних оглядів населення, основи лікарської етики в разі підозри на виявлення злоякісних процесів та прогнозування їх перебігу. Підвищений рівень кваліфікації лікаря-стоматолога з питань онкології дасть змогу на ранньому етапі запідозрити наявність пухлини чи передпухлинного стану та вчасно й аргументовано направити хворого для дообстеження і лікування у відповідні установи.

Залишаються актуальними питання діагностики і лікування запальних процесів та травм щелепно-лицевої ділянки. Кількість хворих на запальні процеси щелепно-лицевої ділянки залишається високою. Сучасний ритм життя й урбанізація сприяють збільшенню травматичних ушкоджень щелепно-лицевої ділянки, в тому числі поєднаних, комбінованих, вогнепальних тощо. Лікарі-стоматологи, особливо на первинному рівні надання стоматологічної допомоги, приділяють недостатньо уваги профілактиці вказаної патології, не завжди мають змогу використовувати сучасні апаратні методи діагностики, часто проводять неадекватне лікування, запізнюються з транспортуванням хворих до спеціалізованих лікарських закладів, що викликає серйозні ускладнення. У зв'язку з цим проводиться цикл «Запальні процеси та травми щелепно-лицевої ділянки» терміном 1 міс., на якому розглядаються питання діагностики, лікування та профілактики вказаної патології у світлі сучасних вимог.

Досить поширеною патологією в усіх вікових групах населення нині є запальні та дистрофічні захворювання слинних залоз, з якими стикаються на практиці лікарі-стоматологи всіх фахів. На кафедрі складено програму та проводять протягом 0,5 міс. цикл «Непухлинні захворювання

слинних залоз», на якому розглядають питання анатомії та фізіології слинних залоз, сучасні погляди на патогенез захворювань та проблеми з їх лікуванням.

Зазначені цикли післядипломного тематичного вдосконалення лікарів проводять на кафедрі щорічно впродовж 10 років, вони користуються популярністю у лікарів-стоматологів України. За ці роки на циклах навчалося понад 1000 лікарів-стоматологів різних фахів.

За вимогами МОЗ України щодо проходження передатестаційних циклів за фахом «Стоматологія» та «Хірургічна стоматологія», на ПАЦ зараховуються лікарі за фахом, які мають відповідний стаж роботи та пройшли цикли тематичного вдосконалення (витяг із Пояснювальної записки до «Навчального плану і програми передатестаційного циклу за фахом...» (2005)) [1, 2]. Проходження навчання на циклах тематичного удосконалення, терміном 1 міс. (156 год), додають лікареві 30 балів під час атестації на відповідну категорію згідно з наказом МОЗ України № 484 від 07.07.2009 р. «Про затвердження змін до Положення про проведення іспитів на передатестаційних циклах» [1, 2]. Ми пропонуємо пройти навчання на вибір на вказаних циклах тематичного вдосконалення за 4 роки між атестаціями й отримати необхідну кількість балів для відповідної кваліфікаційної категорії, на яку претендує лікар. Для поліпшення планування навчання лікарів на циклах нами складено реєстр зазначених фахівців по м. Харкову та Харківській області,

які працюють у бюджетних та госпрозрахункових лікувальних установах. Реєстр безперервно поновлюється та доповнюється. Постійно підтримується зв'язок (пошта, електронна пошта, телефон, факс, особисті контакти) з керівниками лікувальних установ міста та районними спеціалістами для контролю підпорядкованих їм кадрів. За узгодженням із керівниками установ складається план атестації лікарів та навчання їх на проміжних циклах тематичного вдосконалення на поточні та наступні 1–4 роки. Відповідно керівниками та районними спеціалістами надаються заявки до академії.

У час реформування та соціально-бюджетної недостатності в державі загалом складно мотивувати проходження цих курсів лікарями, які працюють у сільській місцевості, тому співробітники кафедри практикують виїзні цикли тематичного вдосконалення в міжрайонні вузлові медичні установи. Для кращого викладання сучасної інформації за тематикою циклів та надання допомоги в освоєнні нових практичних навичок заздалегідь приготувані методичні розробки з використанням новітніх технологій (мультимедійна презентація матеріалу, роздруковані алгоритми з діагностики та лікування, підбір хворих для демонстрації та клінічного розбору й ін.).

Зростання відсотку виконання навчального плану, попит на путівки на вказані цикли тематичного вдосконалення, задовільне проходження атестації свідчать про правильний напрямок роботи з фахівцями стоматологами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Керівні документи в щоденній практиці та атестації лікарів стоматологічного фаху / І. Г. Лісова, Ю. Ю. Ярославська, Т. В. Ткач, Н. М. Михайленко. — Х.: Апостроф, 2011. — 148 с.
2. Стоматологія: нормативно-правові акти та документи / Упор. С. В. Антонов. — К.: Центр мед. права, 2009. — 696 с.